GENERALINIO ADVOKATO
PRIIT PIKAMÄE IŠVADA,
pateikta 2021 m. liepos 14 d.[1 i]

Byla C-262/21 PPU

A
prieš
B

(*Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas, Suomija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Teismų bendradarbiavimas civilinėse bylose – Jurisdikcija ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimas bei vykdymas – Reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 – Materialinė taikymo sritis – Sąvoka „civilinės bylos“ – Vieno iš tėvų nepilnamečio vardu pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas – Reglamentas (ES) Nr. 604/2013 – Sprendimas perduoti nepilnametį už prašymo nagrinėjimą atsakingai valstybei narei – Prašymas grąžinti – Vaiko neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas – 2 straipsnio 11 punktas – Kvalifikavimas – 1980 m. Hagos konvencija – Nuolatinė gyvenamoji vieta – Neteisėti veiksmai“

I. Įvadas

1. Ar pagal Reglamentą (ES) Nr. 604/2013[2] priimtas sprendimas perduoti nepilnametį, patenkinus vieno iš tėvų be kito iš tėvų sutikimo jo vardu pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą, gali patekti į Reglamento (EB) Nr. 2201/2003[3] materialinę taikymo sritį? Jeigu taip, ar tai yra šio vaiko tarptautinio grobimo atvejis?

2. Tai yra vienas iš klausimų, keliamų šioje byloje, ypatingoje tuo, kad joje susiejami du Sąjungos teisės aktai, kurių dalykas ir tikslai akivaizdžiai labai skiriasi, ir dėl šio klausimo Teisingumo Teismas turės spręsti pirmą kartą.

1 Originalo kalba: prancūzų.

2 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, 2013, p. 31).

3 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, 2003, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243).

II. Teisinis pagrindas

A. 1980 m. spalio 25 d. Hagos konvencija

3. 1980 m. spalio 25 d. Hagoje sudarytos Konvencijos dėl tarptautinio vaikų grobimo civilinių aspektų (toliau – 1980 m. Hagos konvencija) 3 straipsnyje nustatyta:

„Vaiko išvežimas ar laikymas laikomas neteisėtu, jei:

a) pažeidžiamos globos teisės, suteiktos asmeniui, institucijai ar kitai organizacijai atskirai ar kartu, pagal valstybės, kurioje vaikas nuolat gyveno prieš pat jį išvežant ar laikant, įstatymus; ir

b) jei išvežimo ar laikymo metu tomis teisėmis buvo kartu ar atskirai naudojamasi arba būtų buvę naudojamasi, jei vaikas nebūtų išvežtas ar laikomas.

Globos teisės, nurodytos a punkte, gali būti suteiktos pagal įstatymą arba teismo ar administracinės institucijos sprendimu, arba pagal susitarimą, turintį teisinę galią pagal tos valstybės įstatymus.“

4. Šios konvencijos 12 straipsnyje nustatyta:

„Jei vaikas yra neteisėtai išvežtas arba laikomas, kaip nurodyta 3 straipsnyje, ir jei pradedant procesą Susitariančiosios Valstybės, kurioje yra vaikas, teismo ar administracinėse institucijose dar nėra praėjęs vienerių metų terminas nuo tos dienos, kai vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar laikomas, bylą nagrinėjanti institucija nurodo vaiką tuojau pat grąžinti.

Net jei procesas buvo pradėtas praėjus ankstesnėje pastraipoje nurodytam vienerių metų terminui, teismo ar administracinė institucija nurodo grąžinti vaiką, nebent būtų įrodyta, kad vaikas jau prisitaikė prie naujos aplinkos.

Jei valstybės, į kurią kreipiamasi, teismo ar administracinė institucija turi pagrindo manyti, kad vaikas išvežtas į kitą valstybę, ji gali sustabdyti bylos nagrinėjimą arba atmesti prašymą grąžinti vaiką.“

5. Minėtos konvencijos 13 straipsnyje nustatyta:

„Nepaisant ankstesnio straipsnio nuostatų, valstybės, į kurią kreipiamasi, teismo ar administracinė institucija neprivalo nurodyti grąžinti vaiką, jei asmuo, įstaiga ar kita organizacija, kuri prieštarauja, kad vaikas būtų grąžintas, įrodo, kad:

a) asmuo, įstaiga ar kita organizacija, kuri rūpinosi vaiku, vaiko išvežimo ar laikymo metu iš tiesų nesinaudojo globos teisėmis arba neprieštaravo ar vėliau sutiko, kad vaikas būtų išvežtas ar laikomas; arba

b) yra didelė rizika, kad vaiką grąžinus jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala arba kad vaikas paklius į kitą netoleruotiną situaciją.

Teismo ar administracinė institucija taip pat gali atsisakyti nurodyti grąžinti vaiką, jei ji nustato, kad vaikas prieštarauja grąžinimui ir jau yra sulaukęs tokio amžiaus ir brandos, kai tikslinga atsižvelgti į jo nuomonę.

Svarstydamos šiame straipsnyje nurodytas aplinkybes, teismo ir administracinės institucijos privalo atsižvelgti į informaciją apie vaiko socialinę kilmę ir padėtį, kurią pateikia vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos centrinė įstaiga ar kita kompetentinga institucija.“

B. Sąjungos teisė

1. Reglamentas Nr. 2201/2003

6. Reglamento Nr. 2201/2003 5 konstatuojamojoje dalyje nurodyta:

„Siekiant užtikrinti lygybę visiems vaikams, šis reglamentas taikomas visiems sprendimas dėl tėvų pareigų, įskaitant vaiko apsaugos priemones, neatsižvelgiant į ryšį su santuokos byla.“

7. Reglamento Nr. 2201/2003 10 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Šis reglamentas nėra skirtas taikyti su socialiniu draudimu susijusiems reikalams, bendro pobūdžio viešosioms priemonėms švietimo ar sveikatos srityje arba sprendimams dėl prieglobsčio teisės ir imigracijos <…>“

8. Reglamento Nr. 2201/2003 17 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

„Vaiko neteisėto išvežimo ar negrąžinimo atvejais, vaiko grąžinimas turėtų būti užtikrinamas nedelsiant ir šiuo tikslu turėtų ir toliau būti taikoma [1980 m. Hagos konvencija], papildoma šio reglamento, ypač 11 straipsnio, nuostatomis. Valstybės narės, į kurią arba kurioje vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar negrąžintas, teismai turėtų galėti pasipriešinti jo grąžinimui konkrečiais tinkamai pateisinamais atvejais. Tačiau toks sprendimas galėtų būti pakeičiamas paskesniu vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos iki neteisėto išvežimo ar negrąžinimo valstybės narės teismo sprendimu. Jei tas sprendimas numatytų vaiko grąžinimą, grąžinimas turėtų įvykti be jokios specialios procedūros, reikalaujamos tam sprendimui pripažinti ir vykdyti valstybėje narėje, į kurią arba kurioje vaikas buvo neteisėtai išvežtas ar negrąžintas.“

9. Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnis „Taikymo sritis“ suformuluotas taip:

„1. Šis reglamentas taikomas bet kokio pobūdžio teismo civilinėms byloms, susijusioms su:

<…>

b) tėvų pareigų skyrimu, naudojimusi jomis, perdavimu, apribojimu ar atėmimu.

2. Šio straipsnio 1 dalies b punkte nurodytos bylos konkrečiai gali būti susijusios su:

a) globos teisėmis ir bendravimo teisėmis;

<…>“

10. Šio reglamento 2 straipsnyje „Sąvokų apibrėžimai“ nustatyta:

„Šiame reglamente:

<…>

7) „tėvų pareigos“ – visos teisės ir pareigos, susijusios su vaiko asmeniu ar turtu, suteikiamos fiziniam ar juridiniam asmeniui teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu. [Jos apima, be kita ko, globos teises ir bendravimo teises.]

<…>

9) „globos teisės“ apima teises ir pareigas, susijusias su vaiko priežiūra, ypač teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą;

<…>

11) „neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas“ – tai vaiko išvežimas ar negrąžinimas tais atvejais, kai:

a) tuo pažeidžiamos globos teisės, įgytos teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu pagal valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar negrąžinimo, [teisę];

ir

b) jei išvežimo ar negrąžinimo metu globos teisėmis buvo faktiškai naudojamasi drauge ar jų su niekuo nesidalijant arba jomis taip būtų naudojamasi išvežimui ar negrąžinimui. Laikoma, kad globa yra įgyvendinama kartu, kai pagal teismo sprendimą ar įstatymų nustatyta tvarka vienas tėvų teisių turėtojas negali spręsti dėl vaiko gyvenamosios vietos be kito tėvų pareigų turėtojo sutikimo.“

11. Minėto reglamento 11 straipsnyje nustatyta:

„1. Tais atvejais, kai globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija prašo valstybės narės teismą priimti sprendimą remiantis 1980 m. spalio 25 d. [Hagos konvencija], sugrąžinti neteisėtai išvežtą ar kitoje nei jis nuolat gyveno valstybėje narėje laikomą vaiką, taikomos šio straipsnio 2–8 dalys.

<…>

4. Teismas negali atsisakyti grąžinti vaiką remdamasi[s] [1980 m.] Hagos konvencijos 13b straipsniu [13 straipsnio b punktu], jei nustatoma, kad imtasi priemonių užtikrinti vaiko apsaugą jį sugrąžinus.“

2. Reglamentas Nr. 604/2013

12. Reglamento Nr. 604/2013 12 straipsnyje nustatyta:

„1. Jei prašytojas turi galiojantį teisę gyventi šalyje patvirtinantį dokumentą, už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą yra atsakinga tą dokumentą išdavusi valstybė narė.

<…>

3. Jei prašytojas turi daugiau kaip vieną galiojantį skirtingų valstybių narių išduotą teisę gyventi šalyje patvirtinantį dokumentą arba vizą, atsakomybę už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą valstybės narės prisiima tokia tvarka:

a) teisę gyventi šalyje patvirtinantį dokumentą išdavusi valstybė narė, suteikusi teisę būti ilgiausią laikotarpį, arba tais atvejais, kai galiojimo laikotarpiai yra vienodi, – valstybė narė, išdavusi teisę gyventi šalyje patvirtinantį dokumentą, kurio galiojimo laikas baigiasi paskiausiai;

b) tais atvejais, kai skirtingų valstybių išduotos vizos yra vienodos rūšies, – valstybė narė, išdavusi vizą, kurios galiojimo laikas baigiasi paskiausiai;

c) tais atvejais, kai vizos yra skirtingų rūšių, – valstybė narė, išdavusi ilgiausiai galiojančią vizą, arba tais atvejais, kai galiojimo laikas yra vienodas, – valstybė narė, išdavusi vizą, kurios galiojimo laikas baigiasi paskiausiai.

<…>“

13. Šio reglamento 29 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Prašytojas arba kitas 18 straipsnio 1 dalies c arba d punkt[uose] nurodytas asmuo iš prašančiosios valstybės narės atsakingai valstybei narei perduodamas pagal prašančiosios valstybės narės nacionalinę teisę, atitinkamoms valstybėms narėms pasikonsultavus, kiek praktiškai įmanoma greičiau, bet ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo kitos valstybės narės prašymo atitinkamą asmenį perimti savo žinion arba atsiimti gavimo arba nuo galutinio sprendimo dėl skundo ar peržiūrėjimo priėmimo, jei sprendimo vykdymas buvo sustabdytas pagal 27 straipsnio 3 dalį.

Jei asmenys atsakingai valstybei narei perduodami prižiūrint išvykimą arba palydint, valstybės narės užtikrina, kad perdavimas vyktų humaniškai, užtikrinant visapusišką pagarbą pagrindinėms teisėms ir asmens orumui.

Jei reikia, prašančioji valstybė narė prašytojui išduoda *laissez passer*. Komisija, priimdama įgyvendinimo aktus, nustato *laissez passer* formą. Tie įgyvendinimo aktai priimami laikantis 44 straipsnio 2 dalyje nurodytos nagrinėjimo procedūros.

Atsakinga valstybė narė prašančiajai valstybei narei atitinkamai praneša, kad atitinkamas asmuo tikrai atvyko arba kad jis nustatytu laiku neatvyko.“

C. Suomijos teisė

14. Vaiko gražinimas reglamentuojamas *laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta (361/1983)* (Vaiko globos ir bendravimo teisių įstatymas), iš dalies pakeistame Įstatymu Nr. 186/1994. Šio įstatymo nuostatos atitinka 1980 m. Hagos konvencijos nuostatas.

III. Bylos faktinės aplinkybės, pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

15. Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir iš atsakymų į Teisingumo Teismo prašymus pateikti dokumentų ir informacijos matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas dviejų Irano piliečių, 20 mėnesių vaiko tėvų, ginčas.

16. 2016 m. tėvas ir motina gyveno Suomijoje. Šioje šalyje motina turėjo leidimą gyventi šalyje dėl šeiminių ryšių (nes tėvui leidimas buvo išduotas kaip darbuotojui) ketverių metų laikotarpiu nuo 2017 m. gruodžio 28 d. 2019 m. gegužės mėn. tėvai įsikūrė Švedijoje ir šioje šalyje motina gavo leidimą gyventi šalyje dėl šeiminių ryšių laikotarpiu nuo 2019 m. kovo 11 d. iki 2020 m. rugsėjo 16 d. Šioje šalyje 2019 m. rugsėjo 5 d. gimė jų bendras vaikas, abu tėvai naudojasi globos teisėmis.

17. 2019 m. lapkričio 11 d. sprendimu Švedijos institucijos vaiką ir motiną apgyvendino globos namuose, nes motina patyrė sutuoktinio smurtą; šis sprendimas patvirtintas 2020 m. sausio 17 d. teismo nutartimi. 2019 m. lapkričio 21 d. tėvas pateikė prašymą išduoti leidimą vaikui gyventi Švedijoje dėl tėvo ir vaiko šeimos ryšių. 2019 m. gruodžio 4 d. motina taip pat pateikė prašymą išduoti leidimą vaikui gyventi Švedijoje. 2020 m. rugpjūčio 7 d. motina Švedijos kompetentingoms valdžios institucijoms pateikė tarptautinės apsaugos jai ir vaikui prašymą, kurį grindė vaiko tėvo smurtu šeimoje prieš ją ir smurto dėl šeimos garbės grėsme, susijusia su tėvo šeima, jeigu grįžtų į Iraną. 2020 m. rugpjūčio 27 d. Suomijos Respublika nurodė Švedijos Karalystei, kad ji atsakinga už šio prašymo nagrinėjimą pagal Reglamento Nr. 604/2013 12 straipsnio 3 dalį.

18. 2020 m. spalio 27 d. imigracijos srityje kompetentinga Švedijos institucija motinos ir vaiko prieglobsčio prašymą pripažino nepriimtinu, nutraukė tėvo pateikto prašymo išduoti vaikui leidimą gyventi šalyje dėl šeiminių ryšių nagrinėjimą ir nusprendė motiną ir vaiką perduoti Suomijai taikant Reglamentą Nr. 604/2013. 2020 m. lapkričio 24 d. šis perdavimas įvyko vadovaujantis to reglamento 29 straipsniu, todėl sprendimas paimti priežiūrai ir apgyvendinti vaiką panaikintas. 2021 m. sausio 11 d. motina pateikė Suomijoje prašymą suteikti prieglobstį jai ir vaikui, jis dar vis nagrinėjamas.

19. 2020 m. gruodžio 7 d. tėvas pareiškė ieškinį dėl 2020 m. spalio 27 d. imigracijos srityje kompetentingos Švedijos institucijos priimto sprendimo tiek, kiek ji nutraukė jo prašymo išduoti leidimą gyventi šalyje nagrinėjimą ir perdavė vaiką Suomijai. 2020 m. gruodžio 21 d. Švedijos teismas panaikino tą sprendimą, nes tėvas nebuvo išklausytas, ir grąžino bylą šiai institucijai nagrinėti iš naujo. 2020 m. gruodžio 29 d. bylą nagrinėdama iš naujo ši institucija nusprendė nutraukti bylas dėl vaiko, nes jis išvyko iš nacionalinės teritorijos. 2021 m. balandžio 6 d. Švedijos teismas, gavęs 2021 m. sausio 19 d. tėvo pareikštą ieškinį dėl 2020 m. gruodžio 29 d. sprendimo, atmetė jo reikalavimus, be kita ko, grąžinti vaiką į Švediją pagal Reglamentą Nr. 604/2013. Remiantis imigracijos srityje kompetentingos Švedijos institucijos atsiųsta informacija šiuo metu vaikas neturi leidimo gyventi Švedijoje, todėl jis negali atvykti į tą šalį.

20. Tuo pačiu metu Švedijos teismas, vadovaudamasis 2020 m. lapkričio mėn. priimta nutartimi dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo, laikinai paliko vaiko globos teises abiem tėvams. 2021 m. balandžio 29 d. sprendimu šis teismas nutraukė tėvų santuoką, išimtines vaiko globos teises nedelsiant suteikė motinai ir atmetė tėvo pateiktą prašymą suteikti bendravimo teises, taip pat nurodė, kad minėta nutartis dėl laikinųjų apsaugos priemonių taikymo nebegalioja.

21. Teigdamas, kad vaikas neteisėtai išvežtas ir negrąžintas, 2020 m. gruodžio 21 d. tėvas Helsinkio *hovioikeus* (Apeliacinis teismas, Suomija) pateikė prašymą nedelsiant grąžinti vaiką į Švediją. 2021 m. vasario 25 d. sprendimu Helsinkio *hovioikeus* atmetė šį prašymą. Dėl šio sprendimo tėvas pateikė kasacinį skundą *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas, Suomija). Nagrinėdamas šį kasacinį skundą šis teismas 2021 m. balandžio 23 d. nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Reglamento Nr. 2201/2003] 2 straipsnio 11 punkto nuostata dėl neteisėto vaiko išvežimo turi būti aiškinama taip, kad tokia situacija, kokia nurodyta šioje nuostatoje, yra tuomet, kai vienas iš tėvų be kito iš tėvų sutikimo išveža vaiką iš jo gyvenamosios valstybės narės į kitą valstybę narę, kuri, vadovaujantis institucijos sprendimu dėl perdavimo, priimtu pagal [Reglamentą Nr. 604/2013], yra atsakinga valstybė narė?

2. Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų neigiamas, ar Reglamento [Nr. 2201/2003] 2 straipsnio 11 punkto nuostata dėl neteisėto vaiko negrąžinimo turi būti aiškinama taip, kad tokį kvalifikavimą atitinka situacija, kai vaiko gyvenamosios vietos valstybės teismas panaikino institucijos priimtą sprendimą perduoti bylos nagrinėjimą, bet vaikas, kurį prašoma grąžinti, nebeturi nei galiojančio leidimo gyventi savo gyvenamosios vietos valstybėje, nei teisės atvykti į šią valstybę ar joje gyventi? [4]

3. Jeigu, atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį arba antrąjį klausimą, Reglamento [Nr. 2201/2003] 2 straipsnio 11 dalis turi būti aiškinama taip, kad tai yra neteisėtas vaiko išvežimas ar negrąžinimas, todėl vaikas turėtų būti grąžintas į savo gyvenamosios vietos valstybę, ar 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos b punktą reikia aiškinti taip, kad pagal jį vaikas negali būti grąžintas:

   a) dėl to, kad yra didelė rizika, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kad jeigu kūdikis, kurį asmeniškai prižiūrėjo motina, būtų sugrąžintas vienas, jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala arba jis pakliūtų į kitą netoleruotiną situaciją; arba

   b) dėl to, kad vaikas savo gyvenamosios vietos valstybėje būtų perimtas globon ir vienas arba kartu su motina apgyvendintas globos namuose, o tai reikštų, kad yra didelė rizika, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kad sugrąžinus vaiką jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala ar kad jis pakliūtų į kitą netoleruotiną situaciją; arba

   c) dėl to, kad, neturėdamas galiojančio leidimo gyventi šalyje, vaikas pakliūtų į netoleruotiną padėtį, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą?

4. Jeigu, atsižvelgiant į atsakymą į trečiąjį klausimą, 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos b punkte numatyti negrąžinimo motyvai gali būti aiškinami taip, kad yra didelė rizika, jog sugrąžinus vaiką jam būtų padaryta fizinė ar psichinė žala arba jis pakliūtų į kitą netoleruotiną situaciją, ar Reglamento [Nr. 2201/2003] 11 straipsnio 4 dalį, ją siejant su „vaiko interesų“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos [toliau – Chartija] 24 straipsnį, turi būti aiškinama taip, kad, esant tokiai situacijai, kai nei vaikas, nei jo motina neturi galiojančio leidimo gyventi vaiko gyvenamosios vietos valstybėje, taigi neturi ir teisės įvažiuoti šią šalį ar joje gyventi, vaiko gyvenamosios vietos valstybė turi imtis tinkamų priemonių, kad užtikrintų teisėtą vaiko ir jo motinos buvimą šioje valstybėje narėje?

[4] Čia pakartota antrojo prejudicinio klausimo formuluotė, kaip ją patikslino prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas 2021 m. gegužės 21 d. atsakyme į Teisingumo Teismo neoficialų prašymą pateikti informacijos.

Jeigu vaiko gyvenamosios vietos valstybė turi tokią pareigą, ar valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo principą reikia aiškinti taip, kad vaiką perduodanti valstybė narė, remdamasi šiuo principu, gali daryti prielaidą, jog vaiko gyvenamosios vietos valstybė įvykdys šias pareigas, ar atsižvelgiant į vaiko interesus reikia, kad gyvenamosios vietos valstybės institucijos nurodytų konkrečias priemones, kurių buvo ar bus imtasi siekiant apsaugoti vaiką, kad jį perduodanti valstybė narė galėtų konkrečiai įvertinti, ar šios priemonės atitinka vaiko interesus?

5. Jeigu ketvirtajame prejudiciniame klausime nurodyta vaiko gyvenamosios vietos valstybė neprivalo imtis minėtų priemonių, ar, atsižvelgiant į [Chartijos] 24 straipsnį, esant trečiojo prejudicinio klausimo a–c papunkčiuose nurodytoms situacijoms, 1980 m. Hagos konvencijos 20 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal šią nuostatą vaiko grąžinimas galėtų būti vertinamas kaip prieštaraujantis pagrindiniams žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos principams?“

IV. Procesas Teisingumo Teisme

22. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašė prašymą priimti prejudicinį sprendimą nagrinėti pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 107 straipsnyje numatytą prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą. 2021 m. gegužės 12 d. Teisingumo Teismo pirmoji kolegija, vadovaudamasi teisėjo pranešėjo siūlymu ir išklausiusi generalinį advokatą, nusprendė tenkinti šį prašymą.

23. 2021 m. gegužės 21 d. prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atsakė į Teisingumo Teismo neoficialų prašymą pateikti informacijos. 2021 m. gegužės 31 d. dokumente Švedijos vyriausybė atsakė į Teisingumo Teismo raštu pateiktus klausimus ir pateikė jo prašytus dokumentus.

24. Kita kasacinio proceso šalis pagrindinėje byloje, Suomijos vyriausybė ir Europos Komisija pateikė rašytines pastabas. Šios šalys ir kita kasacinio proceso šalis pagrindinėje byloje buvo išklausytos per 2021 m. birželio 28 d. vykusį posėdį.

V. Analizė

A. Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

1. Pirminės pastabos

25. Visų pirma iš dviejų pirmųjų prejudicinių klausimų formuluotės matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės abejoja dėl sprendimo perduoti vaiką ir jo motiną, priimto pagal Reglamentą Nr. 604/2013, pasekmių kvalifikavimui kaip „neteisėto išvežimo ar negrąžinimo“, kaip tai apibrėžta Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 11 punkte. Taigi šie du klausimai apima tą patį dalyką, todėl manau, kad tikslinga juos nagrinėti kartu.

26. Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pateikė tuos klausimus dėl Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 11 punkto išaiškinimo, remdamasis prielaida, kad ši norma taikytina pagrindinėje byloje, o tai ginčija kita kasacinio proceso šalis pagrindinėje byloje, palaikoma Komisijos. Kadangi Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatų taikytinumas kelia sunkumų

ir tai buvo aptarta per Teisingumo Teisme vykusį posėdį, reikia patikrinti, ar tokia situacija, kaip aprašyta sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, patenka į šio reglamento taikymo sritį[5]. Jeigu taip, reikės nagrinėti kvalifikavimo kaip „neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas“ kriterijus.

2. Dėl Reglamento Nr. 2201/2003 taikytinumo

27. Komisijos palaikoma kita kasacinio proceso šalis pagrindinėje byloje tvirtina, kad, pirma, Reglamento Nr. 604/2013 taikymas susijęs su valstybių narių viešosios valdžios įgaliojimų įgyvendinimu, o tai nesusiję su Reglamente Nr. 2201/2003 reguliuojamais civilinės teisės klausimais, ir, antra, sprendimai dėl prieglobsčio teisės ir imigracijos aiškiai pašalinti iš Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo srities.

28. Atrodo, kad tokiai analizei negalima pritarti. Iš tikrųjų pažymėtina, kad Reglamentas Nr. 2201/2003, remiantis jo 1 straipsnio 1 dalies b punktu, taikomas civilinėms byloms, susijusioms su tėvų pareigų skyrimu, naudojimusi jomis, jų apribojimu ar atėmimu. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas ne kartą nusprendė, kad sąvoka „civilinė byla“ turi būti suprantama ne siaurai, o kaip savarankiška Sąjungos teisės sąvoka, apimanti pirmiausia visus prašymus, priemones ar sprendimus dėl „tėvų pareigų“, be kita ko, kuriais siekiama atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2201/2003 5 konstatuojamosios dalies tikslą apsaugoti vaiką[6]. Vadovaudamasis šiuo plačiu požiūriu Teisingumo Teismas į sąvoką „civilinė byla“ taip pat įtraukė apsaugos priemones, kurios net pagal valstybės narės viešąją teisę priskiriamos viešajai teisei[7]. Tokia „civilinės bylos“ samprata reikalauja patikrinti, ar, nepaisant kvalifikavimo, priemonė dėl savo pobūdžio prisideda prie vaiko apsaugos.

29. Atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus manau, jog ypatingomis šios bylos aplinkybėmis vaiko perdavimas pagal Reglamentą Nr. 604/2013 patenka Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį. Iš tikrųjų sprendimas perduoti turi būti vertinamas ne atskirai, o atsižvelgiant į visą procedūrą, per kurią jis perduotas. Vadinasi, perdavimo negalima atsieti nuo tarptautinės apsaugos prašymo, kuris yra jo tiesioginis pagrindas. Taigi šiuo atveju tarptautinės *apsaugos* prašymo dalykas[8] – užtikrinti vaikui ilgalaikį statusą, apsaugantį nuo galinčio kilti pavojaus. Todėl šis prašymas yra vaiko apsaugos priemonė, vadinasi, ją apima „civilinė byla“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnį.

30. Neatrodo, kad tokią išvadą paneigia Reglamento Nr. 2201/2003 10 konstatuojamoji dalis, pagal kurią šis reglamentas „nėra skirtas“ taikyti „sprendimams dėl prieglobsčio teisės ir imigracijos“. Iš šio akto turinio darau išvadą, kad vartodamas žodžius „nėra skirtas“[9], Sąjungos teisės aktų leidėjas nesiekė sistemingai nepriskirti prie „civilinės bylos“ visų sprendimų dėl

5 Šiuo klausimu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *McCarthy ir kt.* (C-202/13, EU:C:2014:2450, 30 punktas), 2018 m. liepos 25 d. Sprendimą *Alheto* (C-585/16, EU:C:2018:584, 67 punktas), taip pat 2020 m. kovo 12 d. Sprendimą *VW (Teisė turėti advokatą neatvykimo į teismą atveju)* (C-659/18, EU:C:2020:201, 22 ir 23 punktai).

6 Šiuo klausimu žr. 2007 m. lapkričio 27 d. Sprendimą *C* (C-435/06, EU:C:2007:714, 46–51 punktai), 2015 m. spalio 21 d. Sprendimą *Gogova* (C-215/15, EU:C:2015:710, 26 punktas), taip pat 2018 m. rugsėjo 19 d. Sprendimą *C.E. ir N.E.* (C-325/18 PPU ir C-375/18 PPU, EU:C:2018:739, 55 punktas).

7 Šiuo klausimu žr. 2007 m. lapkričio 27 d. Sprendimą *C* (C-435/06, EU:C:2007:714, 34, 50 ir 51 punktai), 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimą *A* (C-523/07, EU:C:2009:225, 24, 27–29 punktai), taip pat 2012 m. balandžio 26 d. Sprendimą *Health Service Executive* (C-92/12 PPU, EU:C:2012:255, 60 ir 61 punktai).

8 2015 m. spalio 21 d. Sprendime *Gogova* (C-215/15, EU:C:2015:710, 28 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad, siekiant nustatyti, ar prašymas patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį, reikia remtis jo dalyku. Pažymiu, jog šiuo atveju beveik pakaktų remtis nagrinėjamo prašymo formuluote.

9 Šią formuluotę reikėtų skirti nuo imperatyvesnės – „netaikomas“.

prieglobsčio teisės. Šiuo atveju tokia analizė atitinka Teisingumo Teismo nustatytą platų požiūrį, pagal kurį vadovaujantis to reglamento 5 konstatuojamąja dalimi į „civilinės bylos“ sąvoką įtrauktos pagal viešąją teisę priimtos vaiko apsaugos priemonės.

31. Be minėtos 10 konstatuojamosios dalies, kuri bet kuriuo atveju neturi privalomosios teisinės galios, turinio [10], iš Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatų nematyti, kad sprendimai dėl prieglobsčio teisės iš esmės pašalinti iš šio reglamento taikymo srities. Grįsdamas šią analizę pažymiu, kad šie sprendimai nenurodyti to reglamento 1 straipsnio 3 dalyje, kurioje pateiktas išsamus į to paties reglamento taikymo sritį nepatenkančių bylų sąrašas [11]. Šiuo atveju negalima pateikti argumento remiantis tuo, kad Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 2 dalyje tarp civilinių bylų nenurodyti sprendimai dėl prieglobsčio teisės. Kaip nusprendė Teisingumo Teismas, žodžių „gali būti“ pavartojimas Reglamento Nr. 2201/2003 1 straipsnio 2 dalyje reiškia, kad šioje nuostatoje pateikiamas sąrašas yra pavyzdinis [12].

32. Atsižvelgdamas į visus šiuos argumentus manau, jog, priešingai, nei teigė Komisija ir kita kasacinio proceso šalis pagrindinėje byloje, sprendimai dėl prieglobsčio teisės patenka į Reglamento Nr. 2201/2003 taikymo sritį, jeigu, kaip šiuo atveju, jie yra vaiko apsaugos priemonė.

3. Dėl kvalifikavimo kaip „neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas“

33. Vadovaujantis pirma išdėstyta logika reikia išanalizuoti kiekvieną kriterijų, pagal kurį vaiko išvežimą ar negrąžinimą galima kvalifikuoti kaip „neteistą“, ir atsižvelgiant į bylos aplinkybes patikrinti, ar šios sąlygos tenkinamos.

34. Šiuo klausimu Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 11 punkte, kurio formuluotė labai panaši į 1980 m. Hagos konvencijos 3 straipsnio formuluotę, pateiktas toks pat neteisėto išvežimo ir negrąžinimo apibrėžimas. Remdamasis šiuo apibrėžimu Teisingumo Teismas patikslino, kad neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas, kaip tai suprantama pagal to reglamento 2 straipsnio 11 punktą, konstatuojamas tuo atveju, kai vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta yra kilmės valstybėje narėje prieš pat jo išvežimą ar negrąžinimą ir kai vaikas išvežamas ar negrąžinamas pažeidžiant globos teises, suteiktas pagal šios valstybės narės teisę [13]. Vadinasi, „neteisėto išvežimo ar negrąžinimo“ kvalifikavimas iš esmės grindžiamas dviem kumuliacinėmis sąvokomis – vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos ir globos teisių pažeidimo. Siekiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti naudingą atsakymą, reikia paeiliui išnagrinėti šias dvi sąvokas.

a) Dėl vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos

35. Reglamente Nr. 2201/2003 sąvoka „nuolatinė gyvenamoji vieta“ vartojama dviem skirtingais apsektais. Pirma, šio reglamento 2 straipsnio 11 punkte ir 11 straipsnyje ji yra esminis kvalifikavimo kaip „neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas“ ir tokiu atveju numatyto vaiko

[10] 2020 m. lapkričio 25 d. Sprendimas *Istituto nazionale della previdenza sociale (Išmokos šeimai ilgalaikiams gyventojams)* (C-303/19, EU:C:2020:958, 26 punktas).

[11] 2016 m. spalio 13 d. Sprendimas *Mikołajczyk* (C-294/15, EU:C:2016:772, 29 punktas). Be to, dėl Reglamento Nr. 2201/2003 10 konstatuojamosios dalies turinio primenu, kad Sąjungos teisės akto preambulė ne tik neturi privalomosios teisinės galios, bet ja taip pat neturėtų būti remiamasi nei nukrypstant nuo atitinkamo akto nuostatų, nei jas aiškinant akivaizdžiai priešingai jų formuluotei (2020 m. lapkričio 25 d. Sprendimas *Istituto nazionale della previdenza sociale (Išmokos šeimai ilgalaikiams gyventojams)* (C-303/19, EU:C:2020:958, 26 punktas).

[12] Šiuo klausimu žr. 2007 m. lapkričio 27 d. Sprendimą *C* (C-435/06, EU:C:2007:714, 30 punktas).

[13] Žr. 2014 m. spalio 9 d. Sprendimą *C* (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 47 punktas).

grąžinimo mechanizmo elementas. Antra, to reglamento 8–10 straipsniuose ji vartojama kaip bendras teismo jurisdikcijos kriterijus [14]. Be to, kadangi sąvoka „nuolatinė gyvenamoji vieta“ Reglamente Nr. 2201/2003 turi būti aiškinama vienodai, Teisingumo Teismas nusprendė, kad šios sąvokos išaiškinimas, susijęs su šio reglamento 8–10 straipsniais, taikomas ir to paties reglamento 2 straipsnio 11 punktui ir 11 straipsniui [15].

36. Pažymėtina, kad Reglamente Nr. 2201/2003 nepateiktas „nuolatinės gyvenamosios vietos“ apibrėžimas, nors iš būdvardžio „nuolatinė“ vartojimo aišku, kad gyvenamoji vieta turi būti tam tikra prasme pastovi ar įprasta [16], ir nepadaryta aiškios nuorodos į valstybių narių teisę. Iš šių aplinkybių Teisingumo Teismas padarė išvadą, kad sąvoka „nuolatinė gyvenamoji vieta“ turi būti aiškinama autonomiškai, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatų kontekstą ir juo siekiamą tikslą, be kita ko, nurodytąjį to reglamento 12 konstatuojamojoje dalyje, pagal kurią tas reglamentas parengtas labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo kriterijų [17].

37. Tuo remdamasis Teisingumo Teismas nusprendė, kad vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta, kaip tai suprantama pagal Reglamentą Nr. 2201/2003, yra vieta, kur kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybėmis yra jo gyvenimo centras [18]. Taigi taikant šį konkretų požiūrį reikia atsižvelgti ne tik į fizinį vaiko buvimą valstybėje narėje, bet ir į kitus veiksnius, galinčius atskleisti, kad toks buvimas visai nėra laikinas ar atsitiktinis ir kad ten gyvendamas vaikas yra tam tikra dalimi integravęsis į stabilią socialinę ir šeimos aplinką [19]. Šiuo tikslu kiekvienu konkrečiu atveju reikia atsižvelgti į nuoseklių požymių visumą, kaip antai vaiko buvimo įvairių atitinkamų valstybių narių teritorijoje trukmę, reguliarumą, sąlygas ir priežastis, mokyklos lankymo vietą ir sąlygas, taip pat šeiminius ir socialinius vaiko ryšius tose valstybėse narėse [20].

38. Be to, jeigu, kaip šiuo atveju, vaikas yra mažametis, Teisingumo Teismas nusprendė, kad vertinant vaiko integraciją į socialinę ir šeiminę aplinką turi būti atsižvelgta ir į asmenų, nuo kurių jis priklauso, gyvenimo aplinkybes [21]. Iš tikrųjų aplinka, kur auga mažametis, iš esmės yra šeimos aplinka, kurią lemia asmuo ar asmenys, su kuriais vaikas gyvena, kurie jį faktiškai globoja ir juo rūpinasi [22] – paprastai tai yra tėvai. Taigi, jeigu toks mažametis kasdien gyvena su savo tėvais, nuolatinė gyvenamoji vieta yra vieta, kur jo tėvai nuolat būna ir yra integravęsi į socialinę ir šeiminę aplinką [23]. Siekiant nustatyti šią vietą reikia išnagrinėti įvairias faktines aplinkybes, apimančias (sąrašas neišsamus) tėvų buvimo nagrinėjamoje valstybėje narėje ar valstybėse narėse trukmę, reguliarumą, sąlygas ir priežastis, kalbų mokėjimą, jų geografinę ir šeiminę kilmę, taip pat

[14] Išsamiau dėl šio atskyrimo žr. generalinio advokato N. Wahl išvadą byloje *OL* (C-111/17 PPU, EU:C:2017:375, 44–51 punktai).

[15] Žr. 2014 m. spalio 9 d. Sprendimą *C* (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 54 punktas) ir 2017 m. birželio 8 d. Sprendimą *OL* (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 41 punktas).

[16] Žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 44 punktas) ir 2018 m. spalio 17 d. Sprendimą *UD* (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, 45 punktas).

[17] Žr. 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimą *A* (C-523/07, EU:C:2009:225, 34 ir 35 punktai), 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 44–46 punktai), 2014 m. spalio 9 d. Sprendimą *C* (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 50 punktas), 2017 m. birželio 8 d. Sprendimą *OL* (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 40 punktas), 2018 m. birželio 28 d. Sprendimą *HR* (C-512/17, EU:C:2018:513, 40 punktas) ir 2018 m. spalio 17 d. Sprendimą *UD* (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835, 45 punktas).

[18] Žr. 2018 m. birželio 28 d. Sprendimą *HR* (C-512/17, EU:C:2018:513, 41 ir 42 punktai).

[19] Šiuo klausimu žr. 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimą *A* (C-523/07, EU:C:2009:225, 37 ir 38 punktai), 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 44, 47–49 punktai), 2014 m. spalio 9 d. Sprendimą *C* (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 51 punktas), 2017 m. birželio 8 d. Sprendimą *OL* (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 42 ir 43 punktai) ir 2018 m. birželio 28 d. Sprendimą *HR* (C-512/17, EU:C:2018:513, 41 punktas).

[20] Šiuo klausimu žr. 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimą *A* (C-523/07, EU:C:2009:225, 39 punktas) ir 2018 m. birželio 28 d. Sprendimą *HR* (C-512/17, EU:C:2018:513, 43 punktas)

[21] Žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimą *Mercredi* (C-497/10 PPU, EU:C:2010:829, 53–55 punktai).

[22] Žr. 2017 m. birželio 8 d. Sprendimą *OL* (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 45 punktas).

[23] Žr. 2018 m. birželio 28 d. Sprendimą *HR* (C-512/17, EU:C:2018:513, 45 punktas).

ten palaikomus šeiminius ir socialinius santykius. Prireikus šiuos objektyvius rodiklius gali papildyti atsižvelgimas į globos teises turinčių tėvų ketinimą įsikurti su vaiku konkrečioje vietoje, kai šis ketinimas rodo realią tėvų, todėl ir vaiko, integraciją į socialinę ir šeiminę aplinką [24].

39. Taigi, kaip teigė generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe byloje *UD*, Teisingumo Teismas išplėtojo vadinamąjį „mišrųjį“ požiūrį, pagal kurį vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta nustatoma remiantis, pirma, objektyviais veiksniais, apibūdinančiais vaiko gyvenimą, ir, antra, aplinkybėmis, susijusiomis su jo tėvų gyvenimu ir jų ketinimais dėl vaiko gyvenamosios vietos [25]. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remdamasis šiais elementais, turės patikrinti, ar vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Švedijoje prieš pat tariamai neteisėtą išvežimą ar negrąžinimą, atsižvelgdamas į nagrinėjamo atvejo konkrečių faktinių aplinkybių visumą.

40. Be to, siekdamas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti naudingų išaiškinimų dėl kvalifikavimo kaip „neteisėtas išvežimas“ pažymiu, kad vaikas ir motina buvo perduoti Suomijai 2020 m. lapkričio 24 d. Taigi prieš išvežant vaikas gyveno Švedijoje nuo 2019 m. rugsėjo 5 d., t. y. jo gimimo datos, o globos teises turintys jo tėvai šioje šalyje gyveno nuo 2019 m. gegužės mėn. ir turėjo leidimą joje gyventi. Vadinasi, atrodo, įrodyta, kad iki išvežimo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Švedijoje, nebent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turėtų papildomos informacijos.

41. Vis dėlto dėl „negrąžinimo“ kvalifikavimo manau, jog visiškai nenustatyta, kad atsižvelgiant į nurodytus kriterijus vaikas tebeturėjo nuolatinę gyvenamąją vietą Švedijoje prieš pat tariamą neteisėtą negrąžinimą. Kaip jau pabrėžiau, mažamečio nuolatinė gyvenamoji vieta glaudžiai susijusi su asmenų, su kuriais vaikas gyvena, kurie jį faktiškai globoja ir juo rūpinasi, nuolatine gyvenamąja vieta. Iš Teisingumo Teismui pateiktų duomenų matyti, kad dėl Švedijos valdžios institucijų priimtų sprendimų po tėvo veiksmų vaikas su juo beveik nebendrauja ir gyvena su motina. Be to, pažymiu, kad vaiko išvežimo į Suomiją priėmus nedelsiant vykdytiną sprendimą dėl perdavimo pagrindas yra vaiko vardu motinos pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas ir kad po perdavimo jis šioje šalyje [26] gyvena su motina ir neturi teisės nei atvykti į Švediją, nei joje gyventi. Manau, jog į tokias vaiko įsitvirtinimą Suomijoje patvirtinančias aplinkybes gali būti pagrįstai atsižvelgta nustatant jo nuolatinę gyvenamąją vietą ir gali paaiškėti, kad jos turi lemiamą reikšmę neteisėto laikymo nebuvimui konstatuoti.

b) Dėl globos teisių pažeidimo

42. Iš Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 11 punkto matyti, kad vaiko išvežimas ar negrąžinimas yra neteisėtas tais atvejais, kai pažeistos globos teisės, kuriomis faktiškai naudotasi, įgytos pagal valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar negrąžinimo, teisę. Kitaip tariant, vaiko išvežimo ar negrąžinimo neteisėtumas taikant Reglamentą Nr. 2201/2003 neišvengiamai suponuoja, kad egzistavo pagal taikytiną nacionalinę teisę įgytos globos teisės, kurias pažeidžiant buvo išvežta ar negrąžinta.

[24] Žr. 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimą *A* (C-523/07, EU:C:2009:225, 40 punktas) ir 2017 m. birželio 8 d. Sprendimą *OL* (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 46 ir 47 punktai).

[25] Žr. generalinio advokato H. Saugmandsgaard Øe išvadą byloje *UD* (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749, 52 punktas).

[26] Vaiko motina teigia, kad Suomijoje dienomis jis lanko lopšelį ir jau kalba suomių kalba, kaip gali kalbėti jo amžiaus vaikas. 2014 m. spalio 9 d. Sprendime *C* (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 56 punktas) Teisingumo Teismas nurodė, kad siekiant užtikrinti vaiko interesų apsaugą reikia atsižvelgti į faktines aplinkybes, patvirtinančias tam tikrą vaiko integraciją į socialinę ir šeiminę aplinką jį išvežus.

43. Šiuo atveju prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar vaiko išvežimas perduodant už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakingai valstybei narei ir jo laikymas šioje valstybėje yra globos teisių pažeidimas. Siekiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti naudingą atsakymą būtina ne tik patikslinti sąvokos „globos teisės“ ribas, bet ir išsamiau apibrėžti šios teisės „pažeidimo“ sampratą. Dėl pastarojo aspekto pirmiausia pažymiu, jog aplinkybė, kad vaikas išvežtas remiantis Reglamentu Nr. 604/2013, manau, įrodo, jog globos teisių pažeidimas neišvengiamai suponuoja, kad neteisėtai išvežęs ar negrąžinęs subjektas atliko neteisėtus veiksmus.

1) Faktinis naudojimasis globos teisėmis

44. Remdamasis Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 9 punkte pateiktu apibrėžimu Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąvoka „globos teisės“ yra savarankiška, ji turi būti aiškinama vienodai ir taikant tą reglamentą globos teisės bet kuriuo atveju apima tokios teisės turėtojo teisę nustatyti vaiko gyvenamąją vietą [27]. Nors sąvoka „globos teisės“ apibrėžta Sąjungos teisėje, Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 11 punkte dėl šios teisės turėtojo paskyrimo daroma nuoroda į valstybės narės, kurioje buvo vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta prieš pat jį išvežant ar negrąžinant, teisės aktus. Tame straipsnyje nustatyta, kad vaiko išvežimo ar negrąžinimo neteisėtumą ar teisėtumą lemia „globos teisės, įgytos teismo sprendimu, įstatymų nustatyta tvarka ar juridinę galią turinčiu susitarimu pagal valstybės narės, kurioje yra vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta iki išvežimo ar negrąžinimo, [teisę]“. Taigi globos teisių suteikimą abiem tėvams ar vienam iš jų lemia tik kilmės valstybės narės teisė.

45. Iš šių aplinkybių matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turės nustatyti, ar tėvas turėjo globos teises, jam suteikiančias teisę spręsti dėl vaiko gyvenamosios vietos, suteiktas valstybės narės, kurioje buvo pastarojo nuolatinė gyvenamoji vieta prieš pat jo išvežimą ar negrąžinimą. Šiuo klausimu pažymiu, kad remiantis Teisingumo Teismo turima informacija globos teises kartu turėjo tėvas ir motina iki 2021 m. balandžio 29 d. paskelbto sprendimo, kuriuo Švedijos teismas motinai suteikė išimtines globos teises, ir jis įsigaliojo nedelsiant [28].

46. Be šio pirmo teisinio kriterijaus, susijusio su globos teisių turėjimu, taikomas ir labiau faktinis antrasis kriterijus. Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 11 punkto b papunktyje nurodyta, kad išvežimas ar negrąžinimas yra neteisėtas tik jeigu globos teisėmis „išvežimo ar negrąžinimo metu <…> buvo faktiškai naudojamasi drauge ar jų su niekuo nesidalijant arba jomis taip būtų naudojamasi išvežimui ar negrąžinimui“. Ši papildoma sąlyga yra logiška, nes kvalifikavimas kaip „neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas“ reikalauja taikyti Reglamente Nr. 2201/2003 nustatytą vaiko grąžinimo nedelsiant mechanizmą. Vis dėlto esant situacijai, kai globos teisės egzistuoja tik teoriškai, nesant konkrečių požymių ar jų esant labai mažai, sugrąžinimo nedelsiant procedūros vykdymas neatitiktų tuo reglamentu siekiamo pagrindinių vaiko interesų apsaugos tikslo.

47. Kiek žinau, Teisingumo Teismas dar neturėjo galimybės konkrečiai patikslinti faktinio naudojimosi globos teisėmis kriterijaus reikšmės. Vis dėlto generalinis advokatas H. Saugmandsgaard Øe byloje *UD* pateiktoje išvadoje siūlė netiesioginį šios sąvokos apibrėžimą, nurodydamas, kad „vienas iš tėvų, kuris faktiškai neprižiūri vaiko (nors jam ir priklauso tėvų

[27] Šiuo klausimu žr. 2010 m. spalio 5 d. Sprendimą *McB.* (C-400/10 PPU, EU:C:2010:582, 41 punktas).

[28] Kiek tai susiję su bendros globos pabaiga 2021 m. balandžio 29 d., ji lemia tai, kad kvalifikavimas kaip „neteisėtas negrąžinimas“ bet kuriuo atveju galimas tik dėl laikotarpio nuo 2020 m. lapkričio 24 d. iki 2021 m. balandžio 29 d.

pareigos), yra jo šeiminės aplinkos dalis tik jeigu vaikas palaiko reguliarius santykius su juo“ [29]. Beje, pažymiu, jog ši sąvoka „faktinis naudojimasis globos teisėmis“ vartojama ir 1980 m. Hagos konvencijoje, kurios 3 straipsnyje neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas apibrėžtas vartojant beveik tuos pačius žodžius, kurie vartojami Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 11 punkte. Iš tos konvencijos aiškinamosios ataskaitos matyti, kad faktinis naudojimasis globos teisėmis turi būti tikrinamas atsižvelgiant į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes, turi būti aiškinamas plačiai [30] ir apima situacijas, kai globėjas rūpinasi vaiko priežiūra, nors konkrečiai dėl teisėtų priežasčių jie kartu negyvena [31].

48. Iš šių aplinkybių darau išvadą, kad vienas iš tėvų faktiškai naudojasi globos teisėmis, jeigu rūpinasi vaiku ir palaiko su juo reguliarius ryšius. Todėl šio kriterijaus ribas reikia nagrinėti ir taikyti atsargiai ir griežtai, kad būtų išvengta bet kokio piktnaudžiavimo juo, siekiant pateisinti vaiko išvežimą ir negrąžinimą, antraip būtų pažeistas Reglamentu Nr. 2201/2003 siekiamas vaiko interesų apsaugos tikslas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atlikdamas vertinimą, turės atsižvelgti į tai, kad praėjus tik dviem mėnesiams po gimimo dėl vaiko priimtas sprendimas perimti ir apgyvendinti kartu su motina globos namuose dėl tėvo smurto ir kad po šio įvykio, anot Švedijos institucijų, jis su vaiku palaikė ryšius tik pavieniais atvejais.

2) Vaiko motinai priskiriamų neteisėtų veiksmų atlikimas

49. Siekiant išaiškinti šią sąlygą reikia vadovautis 1980 m. Hagos konvencijoje ir Reglamente Nr. 2201/2003 vartojamos sąvokos „neteisėtas išvežimas“ turiniu. Dėl tos konvencijos, kaip Komisija, pažymiu, kad, vadovaujantis 1980 m. Hagos konvencijos aiškinamosios ataskaitos 11 punktu, „nurodytas situacijas lemia neteisėtų veiksmų naudojimas, siekiant sukurti dirbtinius tarptautinės jurisdikcijos ryšius, kad būtų įgyta vaiko globa“. Šis teiginys išplėtotas šios aiškinamosios ataskaitos 12–15 punktuose, iš kurių iš esmės matyti, kad neteisėtu paėmimu, dėl kurio vaikas yra paimamas iš šeimos ir socialinės aplinkos, kur formavosi jo gyvenimas, siekiama, kad šalies, į kurią vaikas atvežtas, institucijos suteiktų jo globos teises. Kitaip tariant, siekdamas sukurti daugiau ar mažiau dirbtinį jurisdikcijos ryšį neteisėto išvežimo ar negrąžinimo veiksmus atlikęs ar kurstęs juos atlikti subjektas siekia jo atliktų neteisėtų veiksmų teisinio pagrindimo.

50. Tapati neteisėto išvežimo ar negrąžinimo samprata matyti ir išnagrinėjus Teisingumo Teismo sprendimus dėl Reglamento Nr. 2201/2003 išaiškinimo. Teisingumo Teismas nurodė, kad „dėl neteisėto vaiko išvežimo, vienam iš jo tėvų *vienašališkai priėmus tokį sprendimą*, dažniausiai vaikas netenka galimybės reguliariai palaikyti asmeninius santykius ir tiesiogiai bendrauti su kitu iš tėvų“ [32]. Vadovaudamasis ta pačia logika Teisingumo Teismas nusprendė, kad Reglamento Nr. 2201/2003 nuostatomis, be kita ko, dėl vaiko grąžinimo nedelsiant, siekiama, kad „vienas iš

[29] Žr. generalinio advokato H. Saugmandsgaard Øe išvadą byloje *UD* (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749, 94 punktas).

[30] *Incadat* duomenų bazėje (1980 m. Hagos konvencijos valstybių signatarių teismų praktikos sąvadas) pateiktų sprendimų analizė įrodo, kad šią plačią sąvokos „faktinis naudojimasis globos teisėmis“ sampratą suformavo valstybių narių teismai.

[31] 1980 m. Hagos konvencijos aiškinamoji ataskaita, Perez-Vera, E., 72, 73 ir 115 punktai (https://assets.hcch.net/docs/a5fb103c-2ceb-4d17-87e3-a7528a0d368c.pdf).

[32] 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendimas *Detiček* (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 56 punktas) ir 2010 m. liepos 1 d. Sprendimas *Povse* (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 64 punktas).

tėvų negalėtų sustiprinti savo padėties vaiko globos aspektu *faktiškai* išvengdamas teismų, kuriems pagal šiame reglamente numatytas taisykles iš principo priklauso priimti sprendimą dėl jo, kaip vieno iš tėvų, turimų pareigų, jurisdikcijos“ [33].

51. Iš šių argumentų matyti, kad globos teisių pažeidimas dėl neteisėto išvežimo ar negrąžinimo vienodai suprantamas pagal 1980 m. Hagos konvenciją ir pagal Reglamentą Nr. 2201/2003. Remiantis šiais dviem teisės aktais globos teisių pažeidimas iš esmės yra neteisėti veiksmai, dėl kurių už vaiko išvežimą ar laikymą atsakingas vienas iš tėvų siekia apeiti tarptautinės teismų jurisdikcijos taisykles. Iš visų šių kriterijų darau išvadą, kad neteisėto išvežimo ar negrąžinimo kvalifikavimą lemia, priešingai, nei tvirtino Suomijos vyriausybė, ne vien faktinis ir objektyvus konstatavimas, kad vaikas išvežtas iš nuolatinės gyvenamosios vietos ar į ją negrąžintas be globos teisių turėtojo ar bendrų globos teisių turėtojo sutikimo. Dar reikia, kad jo globos teisės būtų pažeistos dėl už vaiko išvežimą ir negrąžinimą atsakingo vieno iš tėvų neteisėtų veiksmų, kuriais siekiama, kad, nepaisant vaiko interesų, šis vienas iš tėvų įgytų praktinį ar teisinį pranašumą kito iš tėvų nenaudai.

52. Šis atvejis ypatingas tuo, kad vaikas išvežtas vadovaujantis pagal Reglamentą Nr. 604/2013 priimtu sprendimu perduoti suinteresuotąjį asmenį ir jo motiną už jos pateiktų tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimą atsakingai valstybei narei. Šiuo klausimu reikia pabrėžti, kad pagal Direktyvos 2013/32/ES [34] 7 straipsnio 1 dalį kiekvienas veiksnus suaugęs asmuo turi turėti teisę prašyti tarptautinės apsaugos savo vardu. Dėl nepilnamečių
Direktyvos 2013/32 7 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jie turi turėti teisę prašyti tarptautinės apsaugos savo vardu valstybėse narėse, suteikiančiose nepilnamečiui procesinį veiksnumą, ir kad visose šios direktyvos saistomose valstybėse narėse jie turi turėti galimybę prašyti tarptautinės apsaugos per pilnamečius atstovus, t. y. per savo tėvus ar kitus pilnamečius šeimos narius. Iš šių nuostatų matyti, kad pagal Sąjungos teisės aktų nuostatas nedraudžiama nei keliems vienos šeimos nariams kiekvienam atskirai teikti tarptautinės apsaugos prašymus, nei vienam iš jų pateikti prašymą ir dėl nepilnamečio šeimos nario [35].

53. Pagal Reglamento Nr. 604/2013 20 straipsnį atsakingos valstybės narės nustatymo procedūra prasideda, kai tik pateikiamas šis prašymas. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad nepilnamečio, kurį sieja santykiai su prašytoju ir kuris atitinka šeimos nario apibrėžtį, padėtis yra tokia pat, kaip ir jo šeimos nario padėtis, ir sprendimą dėl jo priima valstybė narė, atsakinga už to šeimos nario tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, net jeigu nepilnametis atskirai ir nėra prašytojas, jei tai atitinka nepilnamečio interesus. Teisingumo Teismas nusprendė, kad, nesant priešingų įrodymų, šioje nuostatoje įtvirtinta prezumpcija, kad vaiko padėties vertinimas neatsiejamai nuo jo tėvų padėties atitinka vaiko interesus [36].

54. Tokį tarptautinės apsaugos prašymą gavusi kompetentinga nacionalinė institucija turi ne priskirti atsakomybę už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą prašytojui palankesnei valstybei narei, o taikyti Sąjungos teisės aktų leidėjo Reglamento Nr. 604/2013 III skyriuje nustatytus atsakomybės kriterijus, kad nustatytų už to prašymo nagrinėjimą atsakingą valstybę

[33] 2017 m. birželio 8 d. Sprendimas *OL* (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 63 punktas). Šiuo klausimu žr. 2009 m. gruodžio 23 d. Sprendimą *Detiček* (C-403/09 PPU, EU:C:2009:810, 57 punktas) ir 2014 m. spalio 9 d. Sprendimą *C* (C-376/14 PPU, EU:C:2014:2268, 67 punktas). 2010 m. liepos 1 d. Sprendime *Povse* (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, 43 punktas) ir 2021 m. kovo 24 d. Sprendime *SS* (C-603/20 PPU, EU:C:2021:231, 45 punktas) Teisingumo Teismas vartoja bendrą aiškesnį ir stipresnį terminą, esantį ir 1980 m. Hagos konvencijos pavadinime.

[34] 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013, p. 60).

[35] Žr. 2018 m. spalio 4 d. Sprendimą *Ahmedbekova* (C-652/16, EU:C:2018:801, 53–55 punktai).

[36] Šiuo klausimu žr. 2019 m. sausio 23 d. Sprendimą *M.A. ir kt.* (C-661/17, EU:C:2019:53, 87–90 punktai).

narę, atsižvelgdama į vaiko interesus [37]. Remdamasi šiais nustatymo kriterijais valstybė narė, kuriai pateiktas tarptautinės apsaugos prašymas, gali prašyti, kad kita valstybė narė perimtų ar atsiimtų prašytoją Reglamento Nr. 604/2013 21, 23 ir 24 straipsniuose nustatytomis sąlygomis. Jeigu valstybė narė, kuriai pateiktas prašymas, atlikusi šio reglamento 22 ir 25 straipsniuose nurodytus patikrinimus mano, kad ji atsakinga už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, dėl prašytojo priimamas sprendimas dėl perdavimo šiai valstybei pagal to reglamento 26 straipsnį.

55. Šis sprendimas, jeigu nepasinaudota Reglamento Nr. 604/2013 27 straipsnyje nurodyta teisės gynimo priemone, prašytojui yra privalomas ir jis to reglamento 28 straipsnio antroje pastraipoje nustatytomis sąlygomis gali būti sulaikytas, siekiant užtikrinti perdavimo procedūrą, jeigu yra didelė rizika, kad jis slėpsis. Pagal šio reglamento 29 straipsnį prašytojas turi būti perduodamas kaip įmanoma greičiau, bet ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo prašomos valstybės narės sutikimo asmenį perimti savo žinion.

56. Iš šios analizės matyti, jog Reglamente Nr. 604/2013 numatytų objektyvių priskyrimo kriterijų taikymas suponuoja, kad prašytojui, negyvenančiam už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakingoje valstybėje narėje, turi būti taikoma privaloma perdavimo procedūra. Šiomis aplinkybėmis vaiko perdavimas pagal Reglamento Nr. 604/2013 29 straipsnį, gavus tik vieno iš tėvų, turinčių globos teises, jo vardu pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą, taip pat nurodytą sprendime dėl perdavimo, *savaime* nėra šios teisės pažeidimas, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 11 punktą. Iš tikrųjų tokį vaiko išvežimą lemia ne šio vieno iš tėvų neteisėti veiksmai, o konkrečių teisės aktų, kurie turi būti taikomi tiek valstybėms narėms, tiek tarptautinės apsaugos prašytojams, taikymas.

57. Vis dėlto reikėtų nuspręsti kitaip, jeigu vienas iš tėvų, pateikdamas tarptautinės apsaugos prašymą dėl vaiko ir savęs, iš tikrųjų siekė atlikti neteisėtus veiksmus, kad apeitų Reglamente Nr. 2201/2003 [38] nustatytas tarptautinės jurisdikcijos taisykles. Nors bent kuriuo atveju nacionalinis teismas, turintis išnagrinėti visas konkrečias bylos aplinkybes, turi kompetenciją vertinti, ar atlikti neteisėti veiksmai, ar ne, atsižvelgdamas į prašymo priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo ir šalių atsiųstą informaciją, manau, jog tokių neteisėtų veiksmų nenustatyta [39].

58. Sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nenurodyta jokių faktinių aplinkybių, iš kurių būtų matyti, jog motina piktnaudžiavo prieglobsčio prašymo procedūra, kad apeitų Reglamente Nr. 2201/2003 nustatytas tarptautinės jurisdikcijos taisykles [40]. Reikia pabrėžti, kad jau 2019 m. gruodžio 4 d. pateikusi prašymą vaikui išduoti leidimą gyventi Švedijoje, 2020 m. rugpjūčio 7 d. *toje pačioje šalyje* motina prašė jai ir jos vaikui suteikti tarptautinės apsaugos statusą. Aplinkybė, kad motina vaiko tėvui nepranešė apie Švedijos institucijoms pateiktą tarptautinės apsaugos prašymą ir jo nagrinėjimo eigą, savaime nėra jos neteisėto ketinimo įrodymas, be to, pažymėtina, kad šis elgesys susijęs su anksčiau patirto smurto šeimoje baime. Kaip pabrėžia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, 2020 m. rugsėjo 2 d. motina vėl kreipėsi į Švedijos teismą ir pateikė prašymą dėl išimtinių globos teisių, o tuo metu

[37] Šiuo klausimu žr. 2016 m. birželio 7 d. Sprendimą *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, 54 punktas).

[38] 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendime *McCarthy ir kt.* (C-202/13, EU:C:2014:2450, 54 punktas) Teisingumo Teismas patikslino, kad siekiant įrodyti piktnaudžiavimą būtina išnagrinėti bent tai, ar suinteresuotasis asmuo siekė gauti naudos iš Sąjungos teisės akto, dirbtinai sukurdamas sąlygas, numatytas šiai naudai gauti.

[39] Be to, manau, kad objektyvus sunkumas sužinoti ir suprasti Reglamente Nr. 604/2013 numatytą sudėtingą mechanizmą, pagal kurį nustatoma už tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą atsakinga valstybė narė, ir netikrumas dėl tokios procedūros rezultato dar labiau patvirtina, kad menkai tikėtina galimybė konstatuoti, kad buvo taikoma strategija išvengti šios normos, siekiant sukurti dirbtinius tarptautinės jurisdikcijos ryšius.

[40] Šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 8 d. Sprendimą *OL* (C-111/17 PPU, EU:C:2017:436, 64 punktas).

imigracijos srityje kompetentinga institucija jai jau buvo pranešusi, kad Suomijos Respublika atsakinga už jos ir jos vaiko tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą. Be to, nors motina savo noru atvyko į Suomiją, šis išvežimas įvyko vykdant privalomą sprendimą dėl perdavimo ir negalima laikyti, kad ji turėjo pareigą pasinaudoti galimybe jį apskųsti [41], juo labiau ji negalėjo jo nevykdyti.

59. Paskui pagal šį sprendimą dėl perdavimo motina ir vaikas nepertraukiamai gyveno Suomijoje, t. y. už tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimą atsakingoje valstybėje narėje; šiuo metu vyksta procedūra, o 2021 m. gegužės 27 d. įvyko pokalbis su vaiko motina. Reikia konstatuoti, kad, kol nepriimta jokio skundo ar sprendimo grąžinti motiną ir vaiką į Švediją, suinteresuotieji asmenys ir toliau turi už jų prašymų nagrinėjimą atsakingoje Suomijoje laikinai gyvenančių tarptautinės apsaugos prašytojų teisinį statusą. Anot kitos kasacinio proceso šalies pagrindinėje byloje, 2021 m. balandžio 6 d. sprendimu, galutinai įsiteisėjusiu tų pačių metų gegužės 12 d., Švedijos administracinis teismas atmetė tėvo prašymą grąžinti vaiką, remiantis Reglamentu Nr. 604/2013. Galiausiai pažymėtina, kad nei motina, nei vaikas dabar neturi leidimo gyventi Švedijoje ir kad kompetentingas šios valstybės narės šeimos bylų teismas išimtines vaiko globos teises suteikė motinai ir atmetė tėvo pateiktą prašymą dėl bendravimo teisių.

60. Manau, jog dėl tokių aplinkybių negalimas globos teisių pažeidimas, todėl ir kvalifikavimas kaip „neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas“.

B. Dėl trečiojo, ketvirtojo ir penktojo klausimų

61. Galiausiai pažymiu, kad trečiasis, ketvirtasis ir penktasis prejudiciniai klausimai susiję su sąlygomis, kuriomis teismas, į kurį kreiptasi dėl prašymo grąžinti, gali jį atmesti, taikydamas 1980 m. Hagos konvencijos 13 straipsnio pirmos pastraipos b punktą ir Reglamento Nr. 2201/2003 11 straipsnio 4 dalį, kad užtikrintų vaiko apsaugą.

62. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą formuluotės matyti, kad šie klausimai yra sąlyginiai. Jie keliami tik tuo atveju, jeigu atsakymas į du pirmuosius klausimus leistų nuspręsti, kad pagrindinės bylos aplinkybės gali būti kvalifikuojamos kaip vaiko „neteisėtas išvežimas ar negrąžinimas“, kaip tai suprantama pagal to reglamento 2 straipsnio 11 punktą. Kaip nurodyta šioje išvadoje, mano nuomone, nelieka abejonių, kad šis kvalifikavimas negalimas. Todėl į trečiąjį, ketvirtąjį ir penktąjį prejudicinius klausimus atsakyti nereikia. Be to, pažymiu, jog patvirtinus, kad priimtas teismo sprendimas, kurį per teismo posėdį nurodė kita kasacinio proceso šalis pagrindinėje byloje ir kuriuo atmestas tėvo apeliacinis skundas dėl 2021 m. balandžio 29 d. sprendimo suteikti motinai išimtines jų bendro vaiko globos teises, būtų užbaigtas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme nagrinėjamas ginčas dėl vaiko grąžinimo į Švediją.

VI. Išvada

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti į *Korkein oikeus* (Aukščiausiasis Teismas, Suomija) pateiktus prejudicinius klausimus:

[41] Be to, 2016 m. birželio 7 d. Sprendime *Ghezelbash* (C-63/15, EU:C:2016:409, 54 punktas) Teisingumo Teismas patikslino, kad skundo pateikimo pagal Reglamentą Nr. 604/2013 negalima prilyginti *forum shopping*, kurio siekiama išvengti pagal Dublino sistemą.

2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, turi būti aiškinamas taip, kad tokia situacija, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kai vaikas ir jo motina atvyko į valstybė narę ir joje pasiliko, vykdydami sprendimą dėl perdavimo, priimtą kompetentingos kilmės valstybės institucijos pagal 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai, neturi būti laikoma neteisėtu išvežimu ar negrąžinimu, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 2201/2003 2 straipsnio 11 punktą, nebent įrodyta, kad prisidengdama vaiko vardu pateiktu tarptautinės apsaugos prašymu motina atliko neteisėtus veiksmus, siekdama apeiti Reglamente Nr. 2201/2003 nustatytas jurisdikcijos taisykles; tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, atsižvelgdamas į visas konkrečias nagrinėjamos bylos aplinkybes.

[i] — 1, 8, 27, 29, 39, 43, 47 ir 52 punktuose, taip pat 18 ir 33 išnašose pataisymas padarytas paskelbus šį tekstą pirmą kartą.